

Α΄ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ (ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ – ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ)

ΣΧΟΛΙΚΗ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑ

ΣΤΟΧΟΣ ΤΡΙΤΟΣ : Ολόπλευρη ανάπτυξη

(ΠΡΟΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΕΣ ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ)

1. ΟΛΙΚΗ ΚΙΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑ

Επιτρέπει στο παιδί συντονισμό κινήσεων, ανάλυση των κινήσεων (ένα μόνο μέλος του σώματος βρίσκεται σε δράση), συνδυασμό κινήσεων συγχρόνως (χτυπάει τα χέρια του και πηδάει συγχρόνως), ισορροπία, πλαστικότητα, ταχύτητα και αντοχή στην εκτέλεση των κινήσεων, προετοιμασία στον έλεγχο της λεπτής κινητικότητας.

- Το παιδί πρέπει να πάει κάπου και να ξαναγυρίσει περπατώντας στα τέσσερα όπως ο σκύλος, βαριά όπως ο ελέφαντας, αθόρυβα όπως το ποντίκι, αδέξια όπως η πάπια, σηκώνοντας το κεφάλι όσο γίνεται ψηλότερα όπως η καμηλοπάρδαλη.
- Το παιδί περπατάει γύρω από το θρανίο στις μύτες των ποδιών και επιστρέφει πατώντας στις φτέρνες.
- Περνάει κάτω από το θρανίο έρποντας με την κοιλιά και επιστρέφει έρποντας με την πλάτη.
- Να κυλήσει στο πάτωμα από τον ένα τοίχο στον άλλο.
- Να κάνει τούμπες
- Στέκεται στο ένα και στο άλλο πόδι εναλλάξ
- Χτυπάει τα χέρια του και πηδάει συγχρόνως
- Κρύβεται κουλουριασμένο κάτω από μια κουβέρτα ή το θρανία και με το σύνθημα πρέπει να έρθει αμέσως
- Ξαπλώνει και κάνει ποδήλατο με τα πόδια στην αρχή αργά και μετά επιταχύνοντας.
- Μήλα : πέταγμα και πιάσιμο μπάλας
- Κουτσό, πάνω σε πλακάκια.
- Περπάτημα στα τέσσερα κουβαλώντας ένα βιβλίο στην πλάτη.
- Ανεμόμυλοι : να περάσει ανάμεσα από τους συμμαθητές του, που κουνούν τα χέρια τους σαν ανεμόμυλοι χωρίς να τον ακουμπήσουν.
- Κρατούμε τα πόδια του παιδιού και περπατάει με τα χέρια
- Περπατάει πάνω σε ευθεία γραμμή, ανάμεσα σε δύο γραμμές (στενός διάδρομος)
- Να πηδάει μέσα και έξω από το στεφάνι με τα δύο πόδια και με το ένα πόδι.
- Να τρέξει να πιάσει ένα μπαλάκι, που πετάξαμε και να το φέρει αργά περπατώντας σαν τη χελώνα (αυτοέλεγχος)
- Παιχνίδια με σακούλια (στο πόδι, στον ώμο, στο σβέρκο, στο κεφάλι κλπ). Περπάτημα με βιβλίο στο κεφάλι, κανονικά και στα τέσσερα.
- Να τρέχει χωρίς να ακουμπά στα εμπόδια

2. ΛΕΠΤΗ ΚΙΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑ

Ανάπτυξη λεπτών κινήσεων, που επιτρέπει καλύτερο έλεγχο των δαχτύλων και του καρπού και συντονισμό ματιών και χεριών. Οι ασκήσεις αυτές είναι ουσιώδεις για την εκμάθηση της γραφής (σωστό κράτημα του μολυβιού, γράψιμο σε καθορισμένο χώρο), που απαιτεί την αναπαραγωγή συγκεκριμένων σημείων, σε ένα περιορισμένο διάστημα, από τα αριστερά στα δεξιά. Αναφέρονται στη σύλληψη, τη χειροτεχνία, τη δημιουργική έκφραση (πιάσιμο μικρών αντικειμένων με τα δάχτυλα, κόψιμο, κόλλημα, πέρασμα από κλωστή κλπ).

- Με τον αντίχειρα αγγίζει τις άκρες όλων των δαχτύλων του ίδιου χεριού. Αυτή η άσκηση επαναλαμβάνεται μέχρι το παιδί να αποκτήσει ταχύτητα.
- Κυλάει ένα νόμισμα στο τραπέζι με τη βοήθεια του αντίχειρα και του δείκτη.
- Αγγίζει το τραπέζι εναλλάξ με όλα τα δάχτυλα των χεριών.
- Σχηματίζει όσο το δυνατόν υψηλότερη στήλη με νομίσματα.
- Περνάει κορδόνια από τρύπες (μοντεσσοριανό υλικό)
- Τοποθετούμε οδοντογλυφίδες σε σωρό και ζητούμε από το παιδί να τις μαζέψει μία – μία με το δείκτη και τον αντίχειρα.
- Βιδώνει και ξεβιδώνει (βίδες και παξιμάδια ξύλινα), κλειδώνει και ξεκλειδώνει, κουμπώνει και ξεκουμπώνει.
- Κλείνει και ανοίγει φερμουάρ, γυρίζει μανίκια και κάλτσες από την ανάποδη.
- Κόβει με το ψαλίδι και με τα κομμάτια κάνει κολάζ.
- Φτιάχνει μπαλάκια από χρωματιστά χαρτιά και κάνει κολάζ ή τα χτυπάει με το νύχι για να πάνε όσο γίνεται πιο μακριά.
- Απλώνει ρούχα με τα μανταλάκια.
- Να περάσει την κλωστή από την τρύπα της βελόνας.
- Ρίχνει το νερό από το ένα ποτήρι στο άλλο χωρίς να το χύσει.
- Να φτιάξει ένα κολιέ με χάντρες.
- Κάνει χαρτοδιπλωτική (αεροπλανάκια, караβάκια κλπ)
- Τυλίγει κουτιά δώρων με χαρτί περιτυλίγματος ή φτιάχνει φανταστικές καρτέλες με χρωματιστά χαρτιά και ξυλάκια.
- Να μαζεύει όσπρια ένα – ένα με τα δάχτυλα.
- Να παίξει με τη σβούρα.
- Να περνάει ένα – ένα τους κόκκους του ρυζιού από ένα καλάμακι
- Κατασκευές με πλαστελίνη και πηλό (φιδάκια, φάτσες, ζωάκια κλπ).
- Ζωγραφική με δαχτυλομπογιές.
- Να κυλήσει το στεφάνι, να το πετάξει στον αέρα και να κάνει κύκλους, να το κινήσει σε σβούρα κλπ.

3. ΣΧΗΜΑ ΣΩΜΑΤΟΣ

Για να μπορέσει να πραγματοποιήσει με πληρότητα τις κινήσεις του, το παιδί πρέπει να αποκτήσει συνείδηση του σώματός του, δηλαδή να γνωρίσει το σωματικό του σχήμα. Οι ασκήσεις θα βοηθήσουν το παιδί να αναγνωρίσει όλα τα μέρη του σώματός του και να τα χρησιμοποιήσει σωστά και αποτελεσματικά. Το παιδί, που γνωρίζει καλά το σωματικό του σχήμα είναι ικανό να προσανατολιστεί στο χώρο, που το περιβάλλει, να απελευθερωθεί από περιττές κινήσεις και από την έλλειψη ασφάλειας στις κινητικές δραστηριότητες.

- Αγγίζει και ονομάζει τα μέρη του σώματός του στην αρχή κοιτάζοντας στον καθρέφτη και μετά με κλειστά τα μάτια ή κάτω στο πάτωμα.
- Περπατά ελεύθερα και με το σύνθημα αγγίζει τα μέρη του σώματος, που ονομάζω.
- Αγγίζει τα μέρη του σώματος ενός άλλου παιδιού με το μαγικό ραβδί (χάρακας) και τα θεραπεύει.
- Το παιχνίδι του καθρέφτη : μιμείται το ένα παιδί τις κινήσεις του άλλου.
- Να συναρμολογήσει μια κούκλα.
- Το ρωτάμε ποιο μέρος του σώματος χρησιμοποιεί για να τρώει, να πίνει με το καλαμάκι, να ανοίγει την πόρτα κρατώντας πιάτα στα δύο χέρια, να μυρίζει, να ακούει, να βλέπει, να περπατάει, να τρέχει, να ζωγραφίζει, να πιάνει, να σκαρφαλώνει, να πετάει αντικείμενα.
- Το παιδί πρέπει να δείξει και να ονομάσει αυτό, που βοηθάει να γυρίσει το κεφάλι (λαιμός), να λυγίσει το χέρι (αγκώνας), να γυρίσει το πόδι (ισχίο), να λυγίσει το πόδι (γόνατο), να κινήσει το χέρι (καρπός), να κινήσει το πόδι (αστράγαλος), να σηκώσει το χέρι (ώμος), να κινήσει τον κορμό (μέση), να κινήσει την πλάτη (σπονδυλική στήλη), να κινήσει τα δάχτυλα (άρθρωση), να μασήσει (δόντια).
- Ν σπρώξει τη μπάλα με το κεφάλι, τη μύτη, τον ώμο, το γόνατο, το πόδι, το χέρι, το σαγόνι, το αυτί, το μηρό, τη φτέρνα.
- Ονομάζει τα διπλά μέρη του σώματος : μάτια, αυτιά, ρουθούνια, φρύδια, βλέφαρα και βλεφαρίδες, μάγουλα, παλάμες, χέρια, αγκώνες, ώμους, μπράτσα, πόδια, γόνατα, αστράγαλους.
- Ζωγραφίζει το σχήμα του σώματος του συμμαθητή του και το συμπληρώνει με αντικείμενα και χρωματισμούς.
- Ζωγραφίζει την παλάμη του χεριού του και τη χρωματίζει.

4. ΔΙΑΚΡΙΣΗ ΤΩΝ ΠΛΕΥΡΩΝ

Η συνειδητοποίηση των δύο πλευρών του σώματός του. Είναι σκόπιμο να ισχυροποιηθεί η προτιμώμενη πλευρά. Εάν είναι αμφιδέξιο είναι σημαντικό να συγκεκριμενοποιηθεί μια πλευρική υπεροχή. Έτσι θα προσανατολιστεί πιο εύκολα στο χώρο και θα εννοήσει καλύτερα τη διεύθυνση των γραμμάτων κατά την εκμάθηση της ανάγνωσης.

- Βεβαιωνόμαστε για την πλευρά υπεροχής βάζοντάς το να στοχεύσει με μια πέτρα σε ένα κύκλο στο έδαφος, να κοιτάξει μέσα από ένα ρολό κουζίνας ή από την κλειδαρότρυπα, να δείξει με το χέρι του το αντικείμενο, που κοιτάζει, να επιδιώξει να ακούσει κάποιο θόρυβο ακουμπώντας το αυτί του στην πόρτα, να κλωστήσει τη μπάλα.
- Για να διευκολυνθεί στην αναγνώριση του δεξιού του χεριού βάζουμε ένα λαστιχάκι στο δεξί του χέρι για μερικές μέρες (μην ξεχνάμε ότι το μικρό παιδί δεν έχει αντιστρεψιμότητα στη σκέψη του, ώστε να αναγνωρίζει ότι όταν στεκόμαστε απέναντι αντιστρέφεται η πλευρά).
- Στέκεται μπροστά στον καθρέφτη και κολλάει λευκοπλάστη σε όλα τα μέρη της μιας πλευράς και ύστερα της άλλης.
- Κρατώντας ένα σχοινί κάθετα χωρίζουμε το σώμα του σε δύο πλευρές και το παιδί μπροστά στον καθρέφτη πρέπει να κινήσει ή να ονομάσει ένα – ένα όλα τα μέρη της μιας πλευράς και της άλλης.
- Η ίδια άσκηση αλλά με ένα χαρτόνι ανάμεσα στα μάτια του παιδιού και χωρίς να κοιτάζει στον καθρέφτη.
- Το παιδί αγγίζει τον τοίχο με το χέρι, πόδι, αγκώνα, ώμο, γόνατο, μπράτσο, μάγουλο της μιας πλευράς και ύστερα της άλλης.
- Να κυλήσει ένα ρολό κατά μήκος του ενός χεριού και ποδιού.
- Να περπατήσει κρατώντας στο δυνατό του χέρι ένα κουτάλι της σούπας με ένα μπιζέλι μέσα.
- Να πετάξει τη μπάλα στις κορίνες με το δυνατό του χέρι.
- Να στοχεύσει με τους κρίκους τις στήλες.
- Να στοχεύσει με τη μπάλα την εστία με το δυνατό του πόδι.
- Να περπατήσει δεξιά και αριστερά από τη γραμμή, που έχουμε σχηματίσει με ένα σπάγκο στο έδαφος.
- Να βάλει μόνο το δεξί παπούτσι, μανίκι κλπ.
- Να στρώσει το τραπέζι τοποθετώντας το πιρούνι αριστερά και το μαχαίρι δεξιά από το πιάτο.
- Να στρέψει το κλειδί της πόρτας προς τα αριστερά για να κλειδώσει και προς τα δεξιά για να ξεκλειδώσει.

5. ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ ΣΤΟ ΧΩΡΟ

Ο προσανατολισμός στο χώρο είναι στενά δεμένος με το σχήμα του σώματος, γιατί για να προσανατολιστεί το παιδί μέσα στο χώρο, πρέπει να ανατρέξει στο σώμα του και να καθορίσει τη θέση, που κατέχει σε σχέση με τα αντικείμενα, που το περιβάλλουν. Οι ασκήσεις προσανατολισμού στο χώρο έχουν σκοπό να βοηθήσουν το παιδί να τοποθετήσει το σώμα του στο χώρο, να συνειδητοποιήσει τις διάφορες σχέσεις χώρου ανάμεσα στα αντικείμενα και να προσαρμοστεί στο χώρο, που το περιβάλλει. Ακόμη θα μπορέσει να προβλέψει εμπόδια, αποστάσεις κλπ (εάν το αντικείμενο είναι μακριά ή κοντά κλπ). Πρέπει να γνωρίζει τις βασικές έννοιες : μπροστά, πίσω, πλάι, πάνω, κάτω, ψηλά, χαμηλά, ανάμεσα, γύρω, μακριά, κοντά κλπ.

Η δυσκολία προσανατολισμού στο χώρο μπορεί να οδηγήσει σε αντιστροφή γραμμάτων λόγω λανθασμένης αντίληψης της διεύθυνσής τους (να μπερδεύει ρ και φ επειδή δεν μπορεί να διακρίνει αν η κάθετη γραμμή είναι στο κέντρο ή αριστερά του κύκλου).

- Τοποθετεί τη μπάλα πάνω, κάτω, μπροστά, πίσω, πλάι, μακριά, κοντά σε σχέση με το σώμα του.
- Να τοποθετηθεί σε σχέση με την καρέκλα (πάνω, κάτω, μπροστά, πίσω, αριστερά, δεξιά από την καρέκλα).
- Να τοποθετήσει διάφορα αντικείμενα σε διαφορετικές θέσεις σε σχέση με την καρέκλα και μετά να περιγράψει τη θέση τους με σημείο αναφοράς πάντα την καρέκλα.
- Να πηδήξει μέσα και έξω από το στεφάνι, να τρέξει γύρω – γύρω.
- Να ακολουθήσει συγκεκριμένες οδηγίες μιας διαδρομής στην τάξη.
- Να χαρτογραφήσει τη διαδρομή και την τάξη.
- Να παίξει λαβύρινθο στην αυλή και να λύσει λαβύρινθους στο χαρτί.
- Να βρει σε ένα πλαίσιο με τετραγωνάκια το σκιασμένο τετραγωνάκι.
- Να παίξει στα πλακάκια της αυλής το παιχνίδι του χαμένου θησαυρού ακολουθώντας τις οδηγίες (π.χ. προχώρα δύο τετράγωνα μπροστά, ένα πίσω, ένα αριστερά κλπ).
- Η ίδια άσκηση στο χαρτί.
- Να ζωγραφίσει στο χαρτί ένα δέντρο δεξιά από το σπίτι, έναν ήλιο πάνω από το σπίτι, φύλλα κάτω από το δέντρο, σύννεφα γύρω από τον ήλιο, έναν ήλιο ανάμεσα στα σύννεφα, να βάψει μόνο το μεσαίο παιδί από τα τρία της εικόνας κλπ.
- Κάνουμε σχέδια με κουμπιά και οδοντογλυφίδες και τα αναπαράγει.

6. ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ ΣΤΟ ΧΡΟΝΟ

Οι ασκήσεις αυτές βοηθούν το παιδί να τοποθετηθεί μέσα στο χρόνο. Να ανακαλύψει τη φυσική σειρά των πραγμάτων και να εκτιμήσει τις σχέσεις ανάμεσα στα γεγονότα. Το μικρό παιδί έχει δυσκολία να καταλάβει τη σειρά των γεγονότων (τι έγινε χθες, τι θα γίνει αύριο) και να εκτιμήσει το χρόνο (πόση ώρα θα κάνει για να πάει κάπου, αν τα πράγματα γίνονται αργά ή γρήγορα).

- Να κάνει ελεύθερα διαδρομές στο χώρο και να ορίζει το σημείο εκκίνησης και άφιξης.
- Περπατάει γρήγορα (λαγός) και αργά (χελώνα), χτυπά παλαμάκια γρήγορα ή αργά.
- Με μικρά βήματα (νάνος) και μεγάλα (γίγαντας) μια ορισμένη απόσταση και συγκρίνει το χρόνο.
- Πετάει ένα φύλλο χαρτί στον αέρα και κάθεται στο πάτωμα πριν πέσει το χαρτί κάτω. Μετά περιγράφει με τη σειρά τι έγινε.
- Πετάει ένα φύλλο χαρτί στον αέρα και όσο εκείνο πέφτει το παιδί χτυπάει παλαμάκια.
- Περιγράφει τη λογική συνέχεια των γεγονότων μετά από περιπάτους.
- Κάνουμε τρεις διαφορετικές πράξεις και ζητώ από το παιδί να τις κάνει με την ίδια σειρά.
- Διηγούμαστε μια ιστορία και ρωτούμε το παιδί τι συνέβη στη αρχή, στη μέση και στο τέλος, τι έγινε πριν από κάποιο σημείο κλπ.
- Ρωτούμε τι έφαγε ή τι έκανε το πρωί, το μεσημέρι και το βράδυ ή τι ρούχα φόρεσε χθες σήμερα, αύριο.
- Ποιο δρόμο πρέπει να ακολουθήσει για να πάει στο σχολείο.
- Σημειώνει με τη σειρά από αριστερά στα δεξιά τις εκπομπές, που βλέπει στην τηλεόραση.
- Τοποθετεί με χρονολογική σειρά τις φωτογραφίες του από τη γέννηση μέχρι σήμερα.
- Τοποθετεί σε διαδοχική σειρά τα γεγονότα (έως 5) μιας γνωστής εικονογραφημένης ιστορίας (π.χ. κοκκινοσκουφίτσα).
- Βάζει στη σειρά κάρτες με χαρακτηριστικές εικόνες των εποχών.
- Ζητούμε να βρει τις διαφορές ανάμεσα στη μέρα και στη νύχτα (τι κάνουμε).
- Βάζει σε ανιούσα και κατιούσα σειρά ποτήρια με διαφορετική ποσότητα νερού.

7. ΟΠΤΙΚΗ ΔΙΑΚΡΙΣΗ – ΑΝΤΙΛΗΨΗ

Να διακρίνει τις ομοιότητες ή τις διαφορές μεταξύ των αντικειμένων με κριτήριο αρχικά το χρώμα, μέγεθος, κατεύθυνση κλπ. Έτσι βρίσκοντας αργότερα τις διαφορές ανάμεσα στα γράμματα, μπορεί να τα διακρίνει καλύτερα.

- Τακτοποιεί αντικείμενα ανάλογα με το χρώμα, το σχήμα, το μέγεθός τους ή άλλα χαρακτηριστικά.
- Τοποθετήστε στο τραπέζι ένα πιάτο, ένα πιρούνι, ένα μαχαίρι, μια οδοντογλυφίδα και ένα κουμπί. Ζητήστε από το παιδί να σας δείξει : ένα μικρό αντικείμενο από ξύλο, ένα μακρύ αντικείμενο, που έχει δόντια και χρησιμεύει να τρώμε, ένα στρογγυλό αντικείμενο, που χρησιμεύει για να βάζουμε την τροφή, ένα μακρύ αντικείμενο, που κόβει, ένα στρογγυλό αντικείμενο με τρύπες, που χρησιμεύει να στερεώνουμε τα ρούχα μας, το πιο μακρύ πράγμα, το πιο μικρό, το πιο μεγάλο.
- Τοποθετεί το καπάκια σε διαφορετικού μεγέθους βάζα.
- Βρίσκει τι λείπει από κάποιο σχέδιο (πρόσωπο χωρίς μύτη, χιονάνθρωπος χωρίς σκούπα κλπ).
- Ζωγραφίζουμε σε ένα χαρτί σειρές από τέσσερα βέλη (οριζόντια ή κάθετα). Το παιδί πρέπει να βρει ποιο είναι διαφορετικό σε κάθε σειρά.
- Κάνουμε σειρές σχεδίων με οδοντογλυφίδες (χ, ν, =) και βρίσκει το σχέδιο σε κάθε σειρά, που διαφέρει από τα άλλα.
- Τοποθετούμε κάρτες με γράμματα σε διαφορετική διεύθυνση και κατεύθυνση από το πρώτο. Πρέπει να βρει το σωστό.

8. ΟΠΤΙΚΗ ΜΝΗΜΗ

Είναι η ικανότητα να θυμάται κανείς ορισμένα πράγματα, που έχει δει. Ευνοώντας την ανάπτυξη της λειτουργίας απομνημόνευσης, βοηθούμε το παιδί να αποκτήσει τους βασικούς αυτοματισμούς για την εκμάθηση της ανάγνωσης και της γραφής.

Να μπορεί να θυμηθεί αντικείμενα ή σχήματα, που έχει δει σε ακολουθίες ή σειρές, ώστε να θυμάται αργότερα και στην ανάγνωση τη θέση των γραμμάτων στη λέξη και τη σειρά των λέξεων στην πρόταση. Για να διαβάσει είναι απαραίτητο να απομνημονεύει σειρά στοιχείων. Για να γράφει πρέπει να αναπαράγει από μνήμης γραμμικά σχήματα.

- Να κάνει κάποια διαδρομή, που παρατήρησε.
- Να αγγίξει τρία σημεία με τη σειρά, που έχουμε υποδείξει.
- Να θυμηθεί τα πράγματα, που βάλουμε στο τραπέζι χωρίς σειρά (έως τέσσερα) και με σειρά (έως τρία).
- Δείχνουμε στο παιδί μερικά αντικείμενα (ξεκινάμε από δύο) και στη συνέχεια πρέπει να βρει αυτό, που λείπει.
- Να θυμηθεί τα πρόσωπα, ζώα ή πράγματα, που είχε μια εικόνα, που δείξαμε λίγο πριν.
- Δείχνουμε κάποιο αριθμό δαχτύλων κάθε φορά και το παιδί πρέπει να μιμηθεί σωστά.
- Τοποθετούμε διαδοχικά τρεις φορές τη μπάλα σε διαφορετικά σημεία του σώματός μας. Το παιδί πρέπει να κάνει την ίδια άσκηση με την ίδια σειρά.
- Τοποθετούμε δύο, τρία ή τέσσερα πούλια σε διαφορετική σειρά και διεύθυνση κάθε φορά και ζητούμε από το παιδί να τα ξαναβάλει στην ίδια θέση.
- Δείχνουμε για λίγο πέντε εικόνες αντικειμένων και το παιδί τις παρατηρεί. Τις γυρνάμε ανάποδα και προσπαθεί να θυμηθεί ποια εικόνα βρίσκεται πίσω από την κάθε κάρτα.
- Αναπαράγει ακολουθίες από σχήματα (τρίγωνο, τετράγωνο και κύκλος).
- Αναπαράγει συνθέσεις με σχήματα, δύο στην αρχή.
- Κάνουμε σχέδια με οδοντογλυφίδες και τα επαναλαμβάνει.
- Τοποθετούμε δύο γράμματα με διαφορετικούς τρόπους και ζητούμε να κάνει το ίδιο χωρίς να τα βλέπει.

9. ΑΚΟΥΣΤΙΚΗ ΑΝΤΙΛΗΨΗ - ΔΙΑΚΡΙΣΗ ΗΧΩΝ

Το παιδί που μπορεί να συλλάβει και να ξεχωρίσει τους τεχνητούς (αυτοκίνητα, μηχανήματα, κορναρίσματα κλπ) και φυσικούς ήχους του περιβάλλοντος (φωνές ζώων, φύσημα αέρα, σκίσιμο χαρτιού κλπ) θα έχει μεγαλύτερη ευκολία να αντιληφθεί τους ήχους της γλώσσας και την αντιστοιχία τους με τα γραφικά σύμβολα (γράμματα). Ακόμη θα αποφεύγει συγχύσεις φθόγγων και λέξεων που μοιάζουν ακουστικά (παρηγήσεις).

- Μιμούμαστε φωνές ζώων και τις επαναλαμβάνει (σκύλος, γάτα, αγελάδα, πρόβατο, λιοντάρι, κοράκι, πάπια, κότα κλπ)
- Ξεχωρίζει φυσικούς και τεχνητούς ήχους του περιβάλλοντος (ρολόι, νερό, αέρα, αυτοκίνητο, σειρήνα, κόρνα, μέλισσα κλπ)
- Παράγουμε θορύβους και ζητούμε από το παιδί, που έχει κλειστά μάτια, να τους αναγνωρίσει (χτύπημα χεριών, κλείσιμο ή τρίξιμο πόρτας, τσαλάκωμα χαρτιού, χτύπημα στο τραπέζι κλπ)
- Διακρίνει ήχους με μικρή ή μεγάλη διάρκεια, έντονους ή απαλούς, χοντρή και ψιλή φωνή και κινεί τα χέρια του αντίστοιχα (πάνω στους ψηλούς, πλάι στους έντονους κλπ)
- Με δεμένα μάτια κατευθύνεται προς το μέρος, που ακούγεται κάποιος ήχος ή να αντιληφθεί αν είναι από μπροστά του ή από πίσω.
- Βρίσκει σε ποιες λέξεις ακούγεται ο ήχος της απόλαυσης (μμμ) ή της μέλισσας (ζήτω, ζάχαρη, μαγαζί, ζώο, ζακέτα κλπ) ή του λύκου (κουλούρι, κουζίνα, κούκος)

10. ΑΚΟΥΣΤΙΚΗ ΜΝΗΜΗ

Η ακουστική μνήμη όταν εξασκείται βοηθάει το παιδί να μιμηθεί τη γλώσσα των ενηλίκων και να την κατανοήσει καλύτερα, να ικανοποιηθεί ακούγοντας μια ιστορία, να εκτελέσει μια σύνθετη οδηγία (με πολλά σκέλη), να θυμηθεί αυτά, που διάβασε πριν σε ένα κείμενο κλπ. Ακόμη είναι σημαντική για τη γραφή, γιατί θα μπορέσει να θυμηθεί τους ήχους, που άκουσε και να τους αναπαράγει σωστά και με τη σειρά, που τους άκουσε.

- Το παιχνίδι του παπαγάλου : ονομάζουμε σειρές λουλουδιών, ζώων, φρούτων ή άλλων ομοειδών αντικειμένων (δύο στην αρχή) και προσπαθεί να επαναλάβει στη σωστή σειρά. Για περισσότερη δυσκολία ονομάζουμε αντικείμενα άσχετα μεταξύ τους.
- Μιμούμαστε φωνές ζώων και το παιδί τις επαναλαμβάνει με τη σειρά. Έχει σημασία να αρχίσουμε με δύο φωνές ζώων και να προσθέτουμε μία κάθε φορά, που το παιδί έχει πετύχει τα προηγούμενα.
- Η ίδια άσκηση με λέξεις σχετικές και άσχετες για περισσότερη δυσκολία.
- Μαθαίνει παιδικά τραγούδια.
- Όσα χτυπήματα κάνω με τα χέρια μου τόσα ξυλάκια πρέπει να βάλει στο τραπέζι.
- Η ίδια άσκηση γίνεται τραβώντας γραμμές στο χαρτί. Για περισσότερη δυσκολία αλλάζει τον τύπο της γραμμής ανάλογα με τα χαρακτηριστικά του ήχου (δυνατός – χοντρή γραμμή, απαλός – ψιλή, διαρκής – μεγάλη γραμμή ή διακεκομμένη, κοφτός – μικρή κλπ).
- Επαναλαμβάνει ρυθμικά μοτίβα με εναλλαγές στην ταχύτητα, την ένταση, τη διάρκεια των ήχων.
- Αναφέρουμε λέξεις, που μοιάζουν ακουστικά και προσπαθεί να τις επαναλάβει (χέρι – ταίρι, πιάνω - μπάνιο, άστρο - κάστρο, αστείο - αντίο, πριόνι – τρομπόνι, κασέλα – μασέλα, μάντρα – χάντρα, κτήμα – κύμα, χτίσμα – πρίσμα, ντύνω – γδύνω, γέρος – μέρος κλπ).
- Κάνουμε διάφορα πράγματα και τα επαναλαμβάνει : χτυπώ το τραπέζι, χειροκροτώ και σφυρίζω.
- Εκτελεί εντολές με δύο και περισσότερα σκέλη : πήγαινε να φέρεις το μαρκαδόρο και έλα να καθίσεις.

11. ΠΡΟΣΟΧΗ

Η άσκηση της προσοχής είναι απαραίτητη για τη μάθηση γενικά, για τη συγκέντρωση του παιδιού στο έργο του και την ακαδημαϊκή του επομένως επιτυχία.

- Χαλαρώνει ακουμπώντας το κεφάλι στο τραπέζι. Προσπαθεί να διακρίνει θορύβους, να τους αναφέρει και να τους χωρίσει σε εσωτερικούς και εξωτερικούς.
- Με το χτύπημα των χεριών περπατάει ελεύθερα και με το σταμάτημα ακινητοποιείται αμέσως.
- «Σπασμένο τηλέφωνο» : του λέμε κάτι ψιθυριστά και πρέπει να το επαναλάβει.
- Μιμείται τα σχήματα, που κάνουμε με τα χέρια : ανοίγει και κλείνει τα χέρια, τεντώνει τα δάχτυλα, χαιρετά, κλείνει και ανοίγει τους αντίχειρες, παίζει πιάνο στα γόνατα, χτυπά με το νύχι.
- Περπατάει χωρίς να κάνει θόρυβο (το περπάτημα της γάτας).
- Τρέχει ελεύθερα αλλά πρέπει να σταματήσει μόλις του δείξουμε ένα μολύβι.
- Να εκτελέσει στάσεις του σώματος στη σειρά : να ξαπλώσει μπρούμυτα – να σταθεί στα γόνατα – να ξαπλώσει ανάσκελα, να καθίσει – να ξαπλώσει ανάσκελα, να καθίσει πίσω από την καρέκλα, να σταθεί με την πλάτη ακουμπισμένη στον τοίχο – να γονατίσει – να σταθεί με το πρόσωπο ακουμπισμένο στον τοίχο.
- Όταν χτυπάμε τα χέρια περπατάει σαν τη γάτα, όταν σταματάμε πηδάει σαν το κουνέλι.
- Όταν δείχνουμε ένα κουτάλι περπατάει σαν την καμηλοπάρδαλη με το κεφάλι ψηλά, όταν δείχνουμε ένα πιρούνι κάθεται στην καρέκλα, όταν δείχνουμε ένα μαχαίρι σέρνεται με την κοιλιά σαν το φίδι.
- Να αναπαράγει ακολουθίες αντικειμένων (κουτάλι, πιρούνι, μαχαίρι), συνδυασμούς χρωμάτων και σχημάτων.
- Όταν του δείχνουμε κλειστό το χέρι βάζει στο τραπέζι ένα κουμπί, με ένα δάχτυλο ανοιχτό βάζει μια οδοντογλυφίδα και με τα δύο δάχτυλα ανοιχτά βάζει ένα μολύβι.

12. ΡΥΘΜΟΣ

Ο ρυθμός βρίσκεται παντού, στην κίνηση, στο λόγο. Οι ρυθμικές ασκήσεις βοηθούν το παιδί να ελέγξει τις κινήσεις του, να τις συντονίσει αλλά και να παράγει μέσα από τις εναλλαγές του τόνου και της έντασης της φωνής προφορικό λόγο με νόημα.

- Χτυπάμε στο τραπέζι ένα ρυθμό και το παιδί προσπαθεί να τον ακολουθήσει περπατώντας (αργός, κανονικός, γρήγορος). Δημιουργούμε μοτίβα με εναλλαγές των ρυθμών. Το παιδί όχι μόνο τα ακολουθεί αλλά πρέπει να αναφέρει και τι ρυθμός είναι.
- Ακολουθεί το ρυθμό της παρέλασης, του γίγαντα, του νάνου.
- Τραγουδάει και χτυπά παλαμάκια σε κάθε συλλαβή.
- Περπατάει και χτυπά δύο μεταλλικά κουτάλια.
- Το παιδί περπατάει ακολουθώντας το ρυθμό μας. Όταν χτυπάμε δυνατά πρέπει να ηδάει.
- Όταν χτυπάμε το τραπέζι πρέπει να περπατάει, όταν χτυπάμε μια κατσαρόλα ή ένα ντέφι πρέπει να τρέχει.
- Όταν χτυπάμε με τα χέρια προχωρεί προς τα εμπρός, όταν χτυπάμε το τραπέζι πηγαίνει προς τα πίσω.
- Χτυπάμε τα πιατίνια και το παιδί πρέπει να περπατάει έως να σταματήσει ο ήχος.
- Τραγουδάει και περπατάει.
- Του κάνουμε ερωτήσεις και απαντάει χτυπώντας το τραπέζι. Κάνει το ίδιο ερωτήσεις χτυπώντας ένα ποτήρι με το κουτάλι.
- Όταν του δείχνουμε ένα κουτάλι χτυπάει τα χέρια του δυνατά, ενώ όταν του δείχνουμε ένα πιρούνι τα χτυπάει απαλά.
- Όταν του δείχνουμε ένα μολύβι χτυπάει μια φορά, όταν του δείχνουμε δύο τα χτυπάει δύο φορές κοκ.
- Όταν χτυπάμε δυνατά βάζει ένα κουτάλι στο τραπέζι, όταν χτυπάμε απαλά βάζει ένα πιρούνι.
- Χτυπάμε ένα απλά ρυθμικά μοτίβα με τα χέρια μας και το παιδί κάνει τελίτσες στο χαρτί του. Για περισσότερη δυσκολία στη συνέχεια σχεδιάζει στο χαρτί ανάλογα με τα χαρακτηριστικά των ήχων (μεγάλη γραμμή – δυνατός ήχος κλπ).
- Προφέρουμε λέξεις και το παιδί χαράσσει γραμμές ανάλογα με τη διάρκεια της κάθε λέξης.

13.ΣΥΛΛΟΓΙΣΜΟΣ

Το παιδί πρέπει πρώτα να γνωρίζει και να αναγνωρίζει τα πράγματα, που το περιβάλλουν για να κατανοήσει τη σημασία τους. Είναι απαραίτητο επίσης να εξηγήσουμε στο παιδί τη λειτουργία και τη χρησιμότητα των αντικειμένων κάθε φορά, που παρουσιάζεται η ευκαιρία, για να σχηματίσει τις έννοιες. Μ' αυτές θα μπορέσει να κάνει κρίσεις και συλλογισμούς, ώστε να απαντάει σε ερωτήσεις του τύπου τι, πως και γιατί.

- Ομαδοποιεί με κριτήριο το χρώμα ή το σχήμα
- Κόβει από περιοδικά και κολλάει στο τετράδιό του παιχνίδια, ζώα, τρόφιμα, ρούχα, έπιπλα, οχήματα (ό,τι μπορεί να κυλήσει), συσκευές του σπιτιού.
- Ονομάζει ζώα, που μπορούν να τρέχουν, να πετούν, να κολυμπούν, να έρπουν
- Μαθαίνει τα τρόφιμα, που μας δίνουν τα ζώα : αγελάδα – γάλα, γιαούρτι και τυρί, κότα – αυγά, μέλισσα – μέλι, γουρούνι – λουκάνικο, πρόβατο – μαλλί.
- Μαθαίνει τα ονόματα των σπιτιών των ζώων : στάβλος, κοτέτσι, στάνη, φωλιά, ιστός, κερήθρα, τρύπα κλπ
- Ταξινομεί τα ζώα ανάλογα με τον τόπο που ζουν (δάσος, ζούγκλα, κατοικίδια, ζώα στο αγρόκτημα, ζώα του πάγου κλπ).
- Ονομάζει τα αντικείμενα, που μπορούμε να βρούμε στο μπάνιο, στην κουζίνα, στο δωμάτιο, στο σαλόνι κλπ
- Ψάχνει σε περιοδικά και κόβει τα μέσα συγκοινωνίας και ονομάζει αυτά που τρέχουν γρήγορα και αργά.
- Ονομάζει τα ζεστά και τα κρύα, αυτά, που κόβουν.
- Όσα είναι γλυκά και πικρά, αλμυρά ή ξινά κλπ.
- Διακρίνει το υλικό κατασκευής των αντικειμένων και τα ταξινομεί ανάλογα (ξύλο, πλαστικό, μέταλλο, γυαλί, μαλλί κλπ)
- Μαθαίνει τα καιρικά φαινόμενα (ήλιος, αέρας, βροχή, χιόνι, ομίχλη, σύννεφα, αστραπή, βροντή).
- Κάνει συγκρίσεις αντικειμένων ή ζώων (ποιο είναι πιο γρήγορο, πιο χοντρό, πιο μεγάλο, πιο μακρύ, πιο σκληρό κλπ).
- Να ονομάσει αντικείμενα ή ζώα μεγαλύτερα ή μικρότερα από κάποιο, που αποτελεί σημείο αναφοράς (πες μου ζώα μεγαλύτερα από το σκύλο).
- Δείξτε εικόνες από περιοδικά και ζητήστε από το παιδί να βρει με τι μπορεί να ταιριάσει (κάλτσες με πόδι, δαχτυλίδι με δάχτυλο, καπέλο με κεφάλι, λάμπα με φωτιστικό κλπ).
- Ρωτήστε το παιδί τι θα χρησιμοποιούσε για να φτιάξει ένα σπιτάκι για σκύλο, ένα φόρεμα, ένα γλυκό κλπ
- Τοποθετήστε στο τραπέζι ανακατεμένα τρία διαφορετικά σκεύη κουζίνας, τρία ενδύματα, τρία παιχνίδια και ζητήστε από το παιδί να τοποθετήσει χωριστά αυτά, που πάνε μαζί.
- «Μαντεύω τη λέξη» : του περιγράφουμε τα χαρακτηριστικά ενός αντικειμένου και το βρίσκει (ονοματοποίηση και σχηματισμός εννοιών)

14. ΠΡΟΦΟΡΙΚΗ ΕΚΦΡΑΣΗ

Για να καταλάβει το παιδί ότι εκπέμπει μια σειρά από ήχους όταν μιλάει θα το βοηθήσουμε αρχικά να ανακαλύψει τα φωνητικά όργανα (γλώσσα, χείλη, ουρανίσκος, δόντια). Στη συνέχεια θα παράγει ορισμένους ήχους, που θα του επιτρέπουν να εξοικειωθεί με αυτά τα όργανα. Έτσι το παιδί θα έχει ανακαλύψει ότι η γλώσσα, που μιλάμε είναι μια συνέχεια από ήχους και ότι όταν τους συγκεντρώνουμε γίνονται λέξεις.

Για να βελτιώσουμε την άρθρωση και να καλλιεργήσουμε πλούσιο λεξιλόγιο, πρέπει να δίνουμε στο παιδί την ευκαιρία να εκφραστεί. Ο προφορικός λόγος είναι το σπουδαιότερο μέσο έκφρασης της σκέψης, επικοινωνίας και προσαρμογής στο περιβάλλον.

- Κοιτάζει στον καθρέφτη και ανακαλύπτει ό,τι το βοηθάει να μιλάει (γλώσσα, δόντια, χείλη κλπ)
- Βγάζει ήχους τοποθετώντας τα γλωσσικά όργανα σε διάφορες θέσεις (τη γλώσσα πίσω από τα επάνω δόντια -> πολυβόλο τα-τα -τα).
- Ενώνει τα χείλη για να δείξει απόλαυση (γλυκιά σοκολάτα).
- Με τη γλώσσα προς τα μέσα (ουρανίσκο) κάνει το κακάρισμα της κότας
- Με τα πάνω δόντια πάνω στα κάτω χείλια φυσάει το κερί ή μιμείται τον ήχο του ανέμου
- Με τα δόντια ενωμένα επιβάλλει σιωπή ή μιμείται τη μέλισσα
- Με τη γλώσσα ακουμπισμένη πάνω στα πάνω δόντια κάνει να προχωρήσει το άλογό του (ντε)
- Ακουμπάει το λάρυγγα και συνειδητοποιεί τις δονήσεις κατά την παραγωγή των ήχων
- Ανακαλύπτει τους παραπάνω ήχους μέσα σε λέξεις
- Μιλάει στην κούκλα ή το αρκουδάκι του, συνομιλεί στο τηλέφωνο με κάποιο φίλο του.
- Σχολιασμός εικόνων (αντικείμενα, τόποι, καταστάσεις)
- Κοιτάζει μια εικόνα, την περιγράφει ή φτιάχνει μια ιστορία και το αντίστροφο (απεικόνιση μιας ιστορίας)
- Συνεχίζει μια ιστορία
- Διηγείται μια ιστορία με λογική συνέχεια.
- Σύνθεση ιστορίας από λέξεις με νοηματική αλληλουχία (σύννεφο - βροχή - ομπρέλα - λάσπη - άρρωστος)

15. ΓΡΑΜΜΙΚΗ ΕΚΦΡΑΣΗ

Το παιδί δεν μπορεί να αρχίσει να γράφει ανάμεσα σε δύο γραμμές, πολύ κοντά ή μία στην άλλη, χωρίς να έχει προηγουμένως μάθει να χαράζει γραμμές διαφόρων μορφών (ευθείες, καμπύλες, πλάγιες, τεθλασμένες, οριζόντιες, κάθετες κλπ) σε μεγάλο χώρο.

Τα σημεία ή τα σχέδια αποτελούν τη βάση των γραμμάτων.

Οι ασκήσεις αυτές μπορούν να γίνουν σε μικρή ομάδα, ώστε όλα τα παιδιά να μαθαίνουν και από τη μίμηση αλλά ταυτόχρονα να κοινωνικοποιούνται.

- Ζωγραφίζει ένα μπερδεμένο κουβάρι.
- Σχεδιάζει δρόμους στο χαρτί.
- Ζωγραφίζει λουλούδια και κάνει χαράσσει τη διαδρομή της μέλισσας, που γυρίζει γύρω – γύρω για να μαζέψει γύρη.
- Ζωγραφίζει ένα δρόμο ακολουθώντας τις οδηγίες μας (προχώρα επάνω, στρίψε αριστερά κλπ)
- Ζωγραφίζει στο χαρτί το περίγραμμα του χεριού του.
- Ζωγραφίζει ένα σπίτι, τον καπνό, που βγαίνει από το τζάκι και το δρόμο, που οδηγεί στο σπίτι.
- Ζωγραφίζει χαρταετούς και μπαλόνια και χαράσσει τις ουρές τους.
- Ζωγραφίζει τα κύματα της θάλασσας, τη βροχή, σκαλιά, ήλιο με ακτίνες, βουνά, λίμνες και ποτάμια, σύννεφα, μαργαρίτες, τσαμπιά με σταφύλια, κεράσια και άλλα φρούτα κλπ